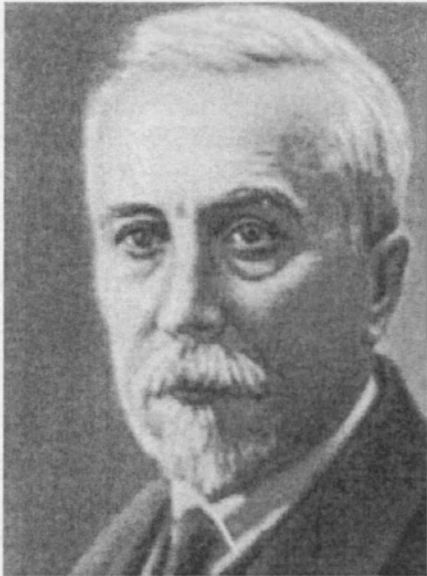

Ю.М. ПАНИШКО, С.Д. БАБЛЯК
ФЕОФІЛ ГАВРИЛОВИЧ ЯНОВСЬКИЙ

До 155-річчя від дня народження

Феофіл Гаврилович Яновський народився в с. Миньківці Подільської губернії (тепер Дунаєвецького району Хмельницької області) 12 червня 1860 р. в сім'ї службовця. У 1883 р. Закінчив медичний факультет Київського університету. Був учнем видатного клініциста Карла Генріховича Тритшеля (1842-1914). Працював ординатором на кафедрі терапії. Удосконалювався в Європі. У 1886 р. прослухав лекції і засвоїв методи бактеріологічної діагностики в лабораторіях Р. Коха, Л. Пастера, в інститутах Р. Вірхова, Е. Лейдена, Г. Куршмана. Після повернення в Київ заснував в Олександрійській лікарні бактеріологічну лабораторію.

У 1886 р. захистив докторську дисертацію на тему: “К биологии тифозных бацилл”. У 1890 р. був відряджений в Берлін для вивчення лікувальної дії туберкуліну. Від 1891 р. – доцент медичного факультету за курсом клінічної мікроскопії і бактеріології.

У 1901 р. з ініціативи Ф. Яновського, В. Високовича, К. Тритшеля створено в Києві перше в Російській імперії “Київське товариство для боротьби з туберкульозом”.

У 1896-1904 рр. працював в Петербурзі в Інституті експериментальної медицини. У 1904 р. обраний професором кафедри госпітальної терапії Новоросійського університету в Одесі.

У 1905-1914 рр. – професор кафедри лікарської діагностики медичного факультету. У 1907 р. при Вищих жіночих курсах з ініціативи професорів В. Високовича, С. Томашевського, Ф. Яновського, К. Тритшеля відкрито медичний відділ – Вищі жіночі медичні курси з університетською програмою.

Від 1914 р. Ф. Яновський – професор кафедри госпітальної терапії медичного факультету Київського університету. У 1919-1921 рр. – завідувач терапевтичної клініки Кримського університету. Від 1921 р. – завідувач кафедри терапії Київського медичного інституту. У 1922 р. на базі 9 міської лікарні з ініціативи Ф.Г. Яновського відкрито Київський туберкульозний інститут.

У 1923 р. Товариство київських лікарів очолив проф. Ф.Г. Яновський. 23 грудня 1924 р. відбулося засідання київських лікарів, присвячене 40-літньому ювілею лікарської і науково-педагогічної діяльності проф. Ф.Г. Яновського.

Коло наукових інтересів Ф.Г. Яновського надзвичайно широке: туберкульоз і гострі інфекційні захворювання, хвороби легень, нирок, клінічна бактеріологія, курортологія. У 1902 р. він за життя хворого встановив діагноз інфаркту легень, вперше в світі описав діагностичне значення бронхіальних зліпків при тяжкій легеневій патології, доказав туберкульозну природу казеозної пневмонії. Першим описав “кон’юнктивальний симптом” при

висипному тифі. Ф.Г. Яновському належить унікальна в світовій літературі праця “Клінічне значення запаху”.

Ф.Г. Яновський був автором близько 60 наукових праць в різних галузях терапії. Винайшов оригінальний метод лікування опіків стравоходу за допомогою препарату надниркових залоз великої рогатої худоби (1904). Був автором першого в СРСР посібника з туберкульозу.

У 1926 р. на I з'їзді терапевтів УРСР (Харків) обраний пожиттєвим головою всіх майбутніх з'їздів терапевтів.

У 1927 р. Ф.Г. Яновський обраний академіком АН УРСР. Він був редактором 1-го видання “БМЭ”, членом редколегій журналу “Врачебное дело”.

У 1927 р. надрукував книгу “Диагностика заболеваний почек в связи с их патологией”. Був фундатором перших приміських санаторіїв у Пущі-Водиці та Боярці, очолював Товариство нічних лікарських чергувань Був зановником Київської школи терапевтів: В.Х. Василенко, В.Н. Іванов, А.М. Зюков, ВВ. Виноградов, Ф.Я. Примак та ін.

Був по-європейськи освіченою людиною, володів іноземними мовами, лікував видатних людей того часу, в тому числі Миколу Лисенка, Михайла Старицького, Лесю Українку, Марію Заньковецьку.

Помер 8 липня 1928 р. на 69 році життя.

Його ім.'я присвоєно Київському НДІ туберкульозу, пульмонології та грудної хірургії (1928).

ЛІТЕРАТУРА

1. Биологи: биограф. справ. / отв. ред. Ф.Н. Серков. – Киев: Наукова думка, 1984. – 816 с. – Из содерж.: [Яновский Феофил Гаврилович]. – С.738.
2. УРЕ в 12 т. / гол. ред. М.П. Бажан. – Т.12: Фітогормони-Б. – 2-е вид. – Київ: УРЕ, 1985. – 572 с. – Зі змісту: [Яновський Феофіл Гаврилович]. – С. 511.
3. Мамолат А.С. Яновский Феофил Гаврилович // БМЭ в 30 т. / гл. ред. Б.В. Петровский. – Т.28: Эконом-Ящур. – 3-е изд. – М.: Советская энциклопедия, 1986. – С. 525.
4. Аронов Г.В. Феофил Гаврилович Яновский / Г.В. Аронов; отв. Ред. Н.М. Амосов. – К, 1988, – 140с.
5. Енциклопедія українознавства в 11 т. / гол. ред. В. Кубійович. – Т.4: Крушельницький – Місто. – Львів: НТШ у Львові, 1994. – 1600 с. – Зі змісту: [Яновський Теофіл]. – С.3976.
6. Визначні імена у світовій медицині / за ред. О.А. Грандо. – Київ: РВА “Тріумф”, 2001. – 320 с. – Зі змісту: [Яновський Феофіл Гаврилович]. – С. 151.
7. Ганіткевич Я. Історія української медицини в датах та іменах / Я. Ганіткевич. – Львів, 2004. – 368 с. – Зі змісту: [Яновський Теофіл (Феофіл) Гаврилович] . – С. 49, 53, 55, 58, 77, 83, 87, 97, 101, 111, 234, 243, 246, 258, 269. .
8. Москаленко В.Ф. Біографічний словник завідувачів кафедр та професорів Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (1841-2006) / В.Ф. Москаленко, І.М. Полякова. – К.: Книга плюс, 2006. – 304 с. – Зі змісту: [Яновський Феофіл Гаврилович]. – С. 295.